

якості освітніх послуг, розвитку цифрових компетентностей та забезпеченню сталого розвитку освіти в умовах цифрового суспільства.

Список літератури:

- European Commission* (2020). Digital education action plan 2021-2027: Resetting education and training for the digital age. Publications Office of the European Union.
- ГРАНАМ, С. R. (2013). Emerging practice and research in blended learning. In M. G. Moore (Ed.), *Handbook of distance education* (pp. 333-350). Routledge.
- HRASTINSKI, S. (2019). What do we mean by blended learning? *TechTrends*, 63 (5), 564-569. <https://doi.org/10.1007/s11528-019-00375-5>.
- HOLMES, W., BIALIK, M., & FADEL, C. (2019). *Artificial intelligence in education: Promises and implications for teaching and learning*. Center for Curriculum Redesign.
- OECD* (2021). Digital education outlook 2021: Pushing the frontiers with AI, blockchain and robots. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/589b283f-en>.
- STOIKА, O. Y. (2024). *Trends in digitalization of teacher education in the Republic of Poland, Hungary, and Ukraine* (Doctoral dissertation, Institute of Pedagogy of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine).
- UNESCO* (2023). Guidance on generative AI in education and research.

ОСВІТНІ ЦІЛІ ПРОФЕСІЙНО-ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ КРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Оксана Субіна

Інститут професійної освіти

Національної академії педагогічних наук України

Київ, Україна

Важливою світовою подією початку 2026 року став 56-й Всесвітній економічний форум, що проходив у Давосі 19-23 січня 2026 р. під гаслом «Дух діалогу» (A Spirit of Dialogue) і був присвячений обговоренню таких важливих тем як: співпраця у світі

конфліктів; нові джерела економічного зростання; інвестиції в людський капітал; відповідальне впровадження інновацій (зокрема, штучного інтелекту) та досягнення добробуту в межах екологічних можливостей планети. На форумі впливові західні лідери озвучили низку знакових промов, присвячених закінченню існування світового порядку, що діє за правилами. Визначальним у цьому контексті був виступ прем'єр-міністра Канади Марка Карні, який назвав реалії сьогодення «розривом світового правопорядку», вказавши на початок жорстокої дійсності, де сильні можуть робити те, на що здатні, а слабкі мусять терпіти те, що їм призначено (Carney, 2026). Такі висновки підтверджуються і в Глобальній доповіді про ризики 2026 року (*Global Risks Report, 2026*), де представлені дослідження ризиків в поточній або найближчій перспективі (у 2026 році), короткостроковій та середньостроковій перспективі (до 2028 року) та довгостроковій перспективі (до 2036 року) (*World Economic Forum, 2026*). Згідно з *Global Risks Report 2026* глобальні виклики набувають дедалі більш комплексного характеру. Основними соціально-економічними тенденціями сучасності називаються: зниження партнерської довіри, зменшення прозорості та поваги до верховенства права, а також посилення протекціонізму, що загрожує усталеним міжнародним відносинам, торгівлі та інвестиціям і збільшують вірогідність конфліктів. Геоекономічна конфронтація визначена головним ризиком, який найімовірніше спровокує суттєву глобальну кризу у 2026 році (*World Economic Forum, 2026*).

За останні два десятиліття серія фінансових, медичних, енергетичних і геополітичних криз показала ризики надмірної глобальної інтеграції. Водночас, великі держави почали використовувати економічну інтеграцію як зброю, тарифи як важелі впливу, інфраструктури фінансового ринку як засоби тиску, а канали розподілу як вразливі місця, якими можна скористатися на свою користь. В умовах, коли інтеграція стає джерелом чийогось підкорення, вже неможливо говорити про взаємну вигоду через об'єднання. Країнам середньої сили (*countries intermediate powers*) необхідно розвивати стратегічну автономію в енергетиці, продовольчій сфері, галузі критично важливих корисних копалин, фінансів і логістичних мереж. В своїй промові Марк Карні наголосив, що країни середньої сили (*countries intermediate powers*) мають потенціал для побудови нового правопорядку, який повинен ґрунтуватися на таких цінностях як повага до прав людини, сталий розвиток, солідарність, суверенітет і територіальна цілісність різних держав. Зазначив, що сила для тих, хто має менший вплив, починається з чесності (Carney, 2026).

В ситуації різкого загострення глобальних протиріч і викликів надзвичайно важливим є дотримання курсу демократичних реформ і вирішення завдань сталого розвитку України. Головна ідея Концепції сталого (збалансованого) розвитку (англ. *sustainable development*), проголошена в 2015 році на Саміті ООН зі сталого розвитку в Нью-Йорку, розкриває прагнення прогресивної спільноти до встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, зокрема їхньої потреби в безпечному і здоровому довкіллі. За визначенням, сформульованим Бутлін Джоном, «сталлий розвиток має задовольняти потреби нинішнього покоління без шкоди для можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби» (Butlin, 1989). З метою забезпечення національних інтересів України щодо сталого розвитку держави, економіки та громадянського суспільства Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» від 30.09.2019 було постановлено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року. Відповідно до Указу Президента Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року мають слугувати орієнтирами для розроблення проєктів прогнозних і програмних документів, проєктів нормативно-правових актів з метою забезпечення збалансованості економічного, соціального та екологічного вимірів сталого розвитку України (*Президент України, 2019*).

Згідно із завданнями уряду система професійно-практичної підготовки має інтегрувати вимоги сталого розвитку у процеси відновлення та модернізації країни через поєднання освітніх, практичних та інституційних механізмів, що забезпечують формування компетентностей для інноваційної економіки, забезпечення соціальної справедливості та міжнародної інтеграції. Серед фахових компетентностей майбутнього трудового потенціалу країни, що дозволять практично реалізовувати завдання Сталого розвитку можна назвати:

- *загальні (базові) компетентності*: екологічна культура та ресурсозбереження уміння працювати з технологіями, що мінімізують негативний вплив на довкілля; цифрова грамотність використання сучасних цифрових інструментів для ефективною та інноваційною діяльністю; соціальна відповідальність усвідомлення ролі професійною діяльністю у розвитку суспільства та громади; правова культура знання трудового законодавства, прав людини, принципів справедливості та прозорості;

- *соціально-емоційні компетентності*: емоційний інтелект здатність до співпраці, емпатії, конструктивного вирішення конфліктів; лідерство та командна робота уміння організувати колективну діяльність, брати відповідальність за

результат; інклюзивність та гендерна рівність готовність працювати у різноманітних колективах, поважати права та можливості кожного;

- *професійні компетентності*: інноваційність та підприємництво здатність генерувати нові ідеї, створювати стартапи, впроваджувати інновації у виробництво; зелені технології та енергоефективність навички роботи з відновлюваними джерелами енергії, циркулярною економікою, екологічними стандартами; STEM-компетентності інтеграція знань у сфері науки, технологій, інженерії та математики для вирішення сучасних викликів; міжнародна комунікація володіння іноземними мовами та навичками міжкультурної взаємодії для участі у глобальних проєктах;

- *стратегічні компетентності*: управління змінами здатність адаптуватися до нових умов, технологій та соціально-економічних викликів; сталий розвиток як стратегічне мислення – інтеграція принципів сталого розвитку у професійні рішення та практики; громадянська активність участь у суспільних ініціативах, волонтерських та соціальних проєктах.

Для формування у системі професійно-практичної підготовки компетентностей, що дозволять втілити Цілі сталого розвитку, важливо застосовувати різноманітні форми та методи навчання, які поєднують теорію з практикою, а також сприяють розвитку особових ціннісних орієнтацій. Щодо *основних форм організації освітнього процесу*, то тут можна назвати: виробничу практику та стажування – безпосереднє залучення здобувачів до підприємств, що впроваджують принципи сталого розвитку; проєктне навчання – виконання групових та індивідуальних проєктів, спрямованих на вирішення реальних соціально-економічних чи екологічних проблем; дуальну освіту – поєднання навчання у закладі та роботи на підприємстві, що дозволяє інтегрувати сучасні технології та стандарти тощо.

Найбільш доречними та ефективними методами формування зазначених компетентностей можуть бути: кейс-метод – аналіз реальних ситуацій, пов'язаних із викликами сталого розвитку (наприклад, енергоефективність, управління відходами); симуляції та рольові ігри – моделювання демократичних процесів, управління ресурсами, прийняття рішень у кризових умовах; метод проєктів – розробка практичних рішень для громади чи підприємства з урахуванням екологічних та соціальних аспектів; проблемно-орієнтоване навчання – пошук рішень для актуальних викликів (зміна клімату, соціальна нерівність, модернізація виробництва); інтерактивні методи – дискусії, дебати, мозкові штурми для розвитку критичного мислення та громадянських компетентностей; STEM та STEAM-підходи – інтеграція науки,

технологій, інженерії, математики та мистецтва для комплексного розвитку; е-навчання та цифрові платформи – використання онлайн-курсів, симуляторів, віртуальних лабораторій; сервіс-лернінг (навчання через служіння громаді) – поєднання освітнього процесу з волонтерською чи соціальною діяльністю.

Таким чином, професійно-практична підготовка має формувати комплекс компетентностей, що поєднують професійні навички, соціальну відповідальність, екологічну культуру та інноваційне мислення. Це забезпечить підготовку фахівців, здатних реалізувати Цілі сталого розвитку у практичній діяльності, зокрема, сприятиме формуванню екологічної, соціальної та правової культури; підготовці фахівців, здатних працювати у зеленій економіці та цифрових індустріях; розвитку лідерських, інноваційних та громадянських компетентностей, необхідних для відновлення та модернізації країни.

Список літератури:

Президент України (2019, 30 вересня). Указ № 722/2019 «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/722/2019#Text>.

BUTLIN, J. (1989). Our common future. By World commission on environment and development. (London, Oxford University Press, 1987, pp. 383, £5.95). *Journal of International Development*, 1(2), 284-287.

CARNEY, M. (2026, January 20). Special address by Mark Carney, Prime Minister of Canada. World Economic Forum, Davos 2026. <https://surl.lu/zvvosa>.

World Economic Forum (2026). *Global risks report 2026*.

https://reports.weforum.org/docs/WEF_Global_Risks_Report_2026.pdf.